

PRACE ORYGINALNE • ORIGINAL PAPERS

Wpływ wybranych czynników na częstość korzystania z wizyt u lekarza POZ**The influence of chosen factors on frequency of visits at General Practitioners in Poland**EWA KEMICER-CHMIELEWSKA^{A-D}, KATARZYNA ŻUŁTAK-BĄCZKOWSKA^{D, E}, IWONA ROTTER^{A, D}, ARTUR KOTWAS^E, MARIA JASIŃSKA^F

Zakład Zdrowia Publicznego Wydziału Nauk o Zdrowiu Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie

Kierownik: dr hab. n. med. Beata Karakiewicz, prof. nadzw. PUM

A – przygotowanie projektu badania, B – zbieranie danych, C – analiza statystyczna, D – interpretacja danych, E – przygotowanie maszynopisu, F – opracowanie piśmiennictwa, G – pozyskanie funduszy

Streszczenie **Wstęp.** Usytuowanie POZ opartej na instytucji lekarza rodzinnego w polskim systemie ochrony zdrowia nastąpiło wraz z transformacją ustrojową. Lekarz POZ zajmuje się leczeniem najczęstszych schorzeń poszczególnych działów medycyny, pomaga utrzymać zdrowie w należytym stanie [2].

Cel pracy. Ocena wpływu wybranych czynników, jak: wiek, płeć, stan zdrowia na częstość wizyt u lekarza POZ.

Materiał i metody. Grupę badanych stanowiło 384 mieszkańców Szczecina. Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny przeprowadzony na podstawie autorskiego kwestionariusza ankiety.

Wyniki. Wyniki badań pokazały istotną zależność między wiekiem, stanem zdrowia a częstością korzystania z wizyt u lekarza POZ. Najczęściej z wizyt u lekarza POZ korzystały osoby w wieku 50–60 lat (24,68%) i te, które oceniały swój stan zdrowia jako zły.

Wnioski. W badanej populacji częściej z wizyt u lekarza POZ korzystały w osoby w wieku starszym i te, które oceniały swój stan zdrowia jako zły.

Słowa kluczowe: opieka zdrowotna podstawowa, stan zdrowia, lekarz podstawowej opieki zdrowotnej.

Summary **Background.** A general practitioner deals with treatment of most frequent sickness and helps to maintain good public health.

Objectives. The evaluation of influence of chosen factors such as age, sex and state of health on frequency of visits at General Practitioners in Poland.

Material and methods. There were 384 inhabitants of Szczecin involved into the study. The self-made questionnaire was used.

Results. An important dependence between age, state of health and frequency of visits at General Practitioner was found. The most often General Practitioner's patients were 50–60 years old (24.68%) who evaluated their state of health as bad.

Conclusions. In studied population the most common General Practitioner's patients were those aged 50–60 years and evaluated their state of health as bad.

Key words: primary health care, General Practitioner, health status.

Wstęp

W drugiej połowie lat 70. ubiegłego stulecia w wyniku ustaleń Konferencji WHO w Alma-Acie zaczęto zwracać większą uwagę na rolę podstawowej opieki zdrowotnej w systemie ochrony zdrowia. Usytuowanie podstawowej opieki zdrowotnej opartej na instytucji lekarza rodzinnego w polskim systemie ochrony zdrowia nastąpiło wraz z transformacją ustrojową. W związku z tym od 1993 r. wprowadzono w Polsce specjalizację z medycyny

rodzinnej, która zastąpiła medycynę ogólną. Właściwie wyszkolony lekarz rodzinny zaopatrzony w odpowiedni sprzęt powinien i może zaspokoić 80% potrzeb zdrowotnych społeczeństwa [1]. Medycyna rodzinna integruje nauki kliniczne, biologiczne z naukami o prawidłowościach zachowań, z uwzględnieniem wieku, płci i zagrażających im chorób. Lekarz POZ zajmuje się leczeniem najczęstszych schorzeń poszczególnych działów medycyny, pomaga utrzymać zdrowie w należytym stanie [2].

Cel pracy

Celem pracy była ocena wpływu wybranych czynników, jak: wiek, płeć, stan zdrowia na częstość wizyt u lekarza POZ.

Materiał i metody

Badanie przeprowadzono od stycznia do końca lutego 2011 r. wśród 384 mieszkańców Szczecina stanowiących próbę reprezentatywną pod względem aktywności zawodowej oraz pracy w poszczególnych sektorach i działach gospodarki narodowej. Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny przeprowadzony na podstawie autorskiego kwestionariusza ankiety, wypełniony dobrowolnie i anonimowo. Pytania zostały wyznaczone przez problematykę badań tak, aby mogły prowadzić do uzyskania odpowiedzi dających materiał do analizy zgodny z celem badań. Zwrotnie otrzymano 100% wypełnionych ankiet, które poddano dalszej analizie. Wśród ankietowanych większość stanowiły kobiety (62,5%). Ankietowani zazwyczaj legitymowali się średnim wykształceniem (44,01%). Większość osób biorących udział w badaniu ankietowym żyła w związku małżeńskim (60,68%), największy odsetek (38,02%) ankietowanych stanowiły osoby do 30 lat, najmniejszy natomiast (10,93%) osoby powyżej 60 lat. Na podstawie zebranych w toku badania ankiet utworzono elektroniczną bazę danych, która poddana została analizie opartej o metodę statystyczną χ^2 Persona. Do badań przyjęto poziom istotności $p < 0.05$. Wszelkie wyliczenia wykonano w arkuszu kalkulacyjnym MS EXCEL 2007. Analiza statystyczna natomiast została przeprowadzona przy użyciu modułów programu STATISTICA 7.1 PL.

Wyniki

W całej badanej grupie 384 osoby (100%) korzystały z wizyt u lekarza POZ, w tym 240 kobiet i 144 mężczyzn. Analizie statystycznej poddano częstość wizyt w POZ w zależności od takich czynników, jak: wiek, płeć, stan zdrowia. Mieszkańców Szczecina zapytano, jak często korzystają z porad lekarza POZ. Najwięcej respondentów (27,34%) zadeklarowało, że z porad lekarza POZ korzystało cztery razy w roku, były to zazwyczaj osoby poniżej 50. roku życia. Raz w tygodniu oraz raz na dwa tygodnie z konsultacji lekarza POZ korzystały osoby w wieku 50–60 lat (24,68%). Wyniki testu niezależności χ^2 Persona ($p < 0.05$) wskazały istotną zależność między częstością wizyt u lekarza POZ a wiekiem biorących udział w badaniu. Przeanalizowano również, czy płeć determinuje częstość wizyt u lekarza POZ. Analizując wyniki badań, można stwierdzić, że najliczniejsza

grupa kobiet (31,25%) przyznała się do korzystania z porad lekarza POZ raz w miesiącu. Natomiast najliczniejszą grupę mężczyzn (26,38%) stanowili Ci, którzy z wizyt u lekarza POZ korzystali rzadziej niż dwa razy w roku. Wyniki testu χ^2 Persona ($p > 0.05$) wskazują, że nie ma istotnej zależności między częstością wizyt u lekarza POZ a płcią badanych. Przedmiotem badań była również ocena wpływu stanu zdrowia na częstość wizyt u lekarza POZ. Respondentów poproszono o subiektywną ocenę swojego stanu zdrowia i podania częstości korzystania z porad lekarza POZ. Najwięcej osób (9%) oceniających swój stan zdrowia jako bardzo dobry korzystało z porad lekarza POZ rzadziej niż 2 razy w roku. Ankietowani (23,43%), którzy odwiedzali lekarza POZ cztery razy w roku, oceniali swój stan zdrowia jako dobry i średni. Wśród respondentów tylko nieliczna grupa (6,5%) oceniła swój stan zdrowia jako zły, przy czym prawie połowa z nich (48%), korzystała z porad lekarza POZ raz w miesiącu. Na podstawie testu χ^2 Persona ($p < 0.05$) można stwierdzić, iż osoby postrzegające swój stan zdrowia pozytywnie rzadziej odwiedzały lekarza POZ.

Dyskusja

Lekarz POZ, który sprawuje całościową opiekę lekarską nad pacjentem, decyduje o sposobie leczenia, potrzebie zastosowania badań diagnostycznych czy konsultacji specjalistycznych, to on również jest odpowiedzialny za badania profilaktyczne. Jest doradcą w wyborze stylu życia i odpowiednich zachowań zdrowotnych. Zwraca uwagę na funkcjonowanie pacjenta we wszystkich aspektach istotnych dla zdrowia [3, 4]. Analiza wyników badań własnych wykazała jednak, że najczęściej do lekarza POZ zgłaszają się osoby, które oceniają swój stan zdrowia jako zły. Tymczasem model lekarza rodzinnego charakteryzuje się podejściem holistycznym, czyli postrzeganiem pacjenta również w aspekcie profilaktycznym [3, 4]. Szeroko pojęta profilaktyka zapobiegania chorobom jest efektywną formą walki o zdrowie społeczeństwa, ale prócz zapobiegania chorobom jest też ważne propagowanie właściwego stylu życia, co również leży w gestii lekarza rodzinnego [1]. Analizie poddano także ocenę wpływu wieku respondentów na częstość korzystania z porad lekarza POZ. Rezultaty niniejszych badań wskazują, że wiek w zdecydowanym stopniu wpływa na częstość wizyt w POZ, to właśnie osoby starsze w wieku 50–60 lat częściej korzystają z tego typu porad. Należy zatem sądzić, że pomimo reorientacji w polskim systemie ochrony zdrowia w kierunku podstawowej opieki zdrowotnej opartej na instytucji lekarza POZ nie zmieniła się mentalność Polaków co do dbałości o zdrowie, gdyż najczęściej zgłaszają się

do lekarza POZ osoby w wieku starszym, które zazwyczaj obarczone są problemami zdrowotnymi oraz osoby, które swój stan zdrowia oceniają jako zły. Powyższe rozważania skłaniają ostatecznie do stwierdzenia, że do lekarza POZ społeczeństwo zgłasza się z problemami zdrowotnymi, a nie po pomoc w utrzymaniu zdrowia.

Wnioski

Wykazano istotne statystycznie zależności między wiekiem, stanem zdrowia a częstością korzystania z porad lekarza POZ.

Respondenci w wieku starszym oceniający swój stan zdrowia jako zły częściej korzystali z wizyt u lekarza POZ.

Nie stwierdzono istotnych różnic międzypłciowych w kontekście częstości korzystania z porad lekarza POZ.

Piśmiennictwo

1. Kulik TB, Latański M, red. *Zdrowie publiczne*. Lublin: Wydawnictwo Czelej; 2002: 48–49.
2. Abholz H. *Co to jest medycyna rodzinna*. W: Kochen M, red. *Medycyna rodzinna*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL; 1996: 14–18.
3. Masiakowski A, Stępień M. Lekarz rodzinny – lepsza jakość w polskim systemie ochrony zdrowia. *Zdr Publ* 1995; 106(7–8): 157–164.
4. Setness PA. Specjalizacja lekarza domowego w Stanach Zjednoczonych. *Med po Dyplomie* 1994; 3(1): 11.

Adres do korespondencji:

Dr n. zdr. Ewa Kemicer-Chmielewska

Zakład Zdrowia Publicznego Wydział Nauk o Zdrowiu PUM

ul. Żołnierska 48

71-210 Szczecin

Tel.: 506-012-646

E-mail: ewa.kemicer@wp.pl

Praca wpłynęła do Redakcji: 31.01.2012 r.

Po recenzji: 20.02.2012 r.

Zaakceptowano do druku: 15.03.2012 r.